

Uusi lähtö

- Kotipesäksi kaupunkipolitiikka
- Kansallisen merkityksen tunnustaminen: TEM:n kaupunkipolitiikan rahoitus sekä YM:n, LVM:n ja Kuntaliiton panos
- Mukana 15 kaupunkiseutua
- Yhteistä mm. kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän suurkaupunkijaoston jäsenyys suurimmalla osalla (10/12 jaoston jäsenistä ovat mukana MAL-verkostossa)
- Mahdollisuus uusiin painopisteisiin; mm. MAL-aiesopimusmenettelyjen kehittäminen, asumisen kehittäminen (ARA mukaan)

Ajankohtaista kaupunkipolitiikasta

- Ministeri Häkämies johtaa kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmää, mukana 10 suurinta kaupunkia + Salo, keskeiset ministeriöt ja Kuntaliitto
- Yhteistyöryhmällä kolme jaostoa: suurkaupunkijaosto, seutukaupunkijaosto ja kaupunkitutkimusjaosto
- Keväällä 2012 valmistellaan kaupunkipolitiikan toimenpideohjelma, jossa ovat hallituskauden keskeiset toimenpiteet
- Keskeisin asia on sopimuspolitiikan valmistelu hallitusohjelman pohjalta

Sopimuspolitiikan taustaa

- Pohjautuu Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan ja alueiden kehittämisen tavoitepäätökseen.
- Hallitusohjelma:
- *”Jatketaan sopimusperusteista kaupunkiseutupolitiikkaa, jolla valtio, yliopistot, ammattikorkeakoulut, kaupunkiseudut ja elinkeinokehitysyhtiöt sopivat alueen pitkäjänteisistä kehittämistoimista. Aie- ja kasvusopimuspolitiikkaa tehdään suurissa kaupunkikeskuksissa koko maassa. Sopimuksilla ohjataan maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisuja yhdyskuntarakenteen tiivistymiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi. Myös alueiden sosiaalinen eheys otetaan huomioon ja kiinnitetään erityistä huomiota kaupunkiköyhyyden ehkäisyyn.”*
- Hallitusohjelmassa on myös muita mainintoja kaupunkien kanssa tehtävistä sopimuksista (maankäyttö, asuminen ja liikenne; maahanmuuttopolitiikka, sosiaalinen eheys ja kuntapolitiikka)

Lähtökohdat

- Laaja-alaisuus
- Poikkihallinnollisuus
- Kumppanuus
- Hallitusohjelman mukaan kohdennettu metropolialueelle ja muille suurille kaupunkiseuduille
- Taustalla edellisen hallituskauden kokemukset metropolipolitiikasta sekä MAL-aiesopimusprosesseista Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun seuduilla
- Taustalla myös aiemmat liikennejärjestelmien toteuttamista koskeneet aiesopimukset (erityisesti PLJ)

Tavoitteet

- Edistää kaupunkien pitkäjänteistä kehittämistä
- Vahvistaa suurten kaupunkiseutujen kansainvälistä vetovoimaa ja Suomen talouden veturiroolia
- Edistää elinkeinoelämän uudistumista, kasvua ja kansainvälistymistä
- Kannustaa kaupunkeja strategiseen kehittämistyöhön ja strategisiin valintoihin – parempi kansallinen työnjako
- Edistää kaupunkiseudun toiminnallisuutta – sujuva arki
- Edistää valtion kansallisten politiikkojen toimeenpanoa yhteistyössä kaupunkien kanssa (mm. innovaatio-, korkeakoulu-, liikenne-, asunto-, maahanmuutto-, kunta-, ilmasto- ja energiapolitiikka sekä sosiaalisen segregaaation ehkäiseminen) – tarjoaa ministeriöille työkalun kansallisten tavoitteiden edistämiseen
- Lisäarvo: laajapohjaiseen kumppanuuteen pohjautuva yhteistyö tuottaa paremman tuloksen kuin siiloissa tapahtuva kehittämistyö – parhaimmillaan uusia, kansallisesti merkittäviä avauksia

Yleiset periaatteet – kaupunkikohtainen räätälöinti

- Kolme teemaa hallitusohjelman mukaisesti: kasvu, MAL ja sosiaalinen eheys
- Yleiset periaatteet ja menettelytavat kaupunkipolitiikan toimenpideohjelmassa (hyväksytään keväällä 2012)
- Sopimusten kaupunkikohtainen räätälöinti – taustalla kaupunkien omat vahvuusalueet

Sopimusteemoja kaupunkityypeittäin

- Metropolipolitiikan puolella on jo valittu kärkiteemat ja valmisteltavat sopimukset (MAL, kilpailukyky, maahanmuutto ja sosiaalinen eheys)
- Tampere, Turku ja Oulu: MAL-aiesopimusmenettelyn piirissä (liikennepoliittinen selonteko), lisäksi valmistellaan kasvusopimus (+ sosiaalinen eheys: erillinen sopimus tai osana MAL- tai kasvusopimusta?)
- Jyväskylä, Kuopio, Lahti + Viisikko (Pori, Seinäjoki, Vaasa, Joensuu ja Lappeenranta): kattosopimuksena kasvusopimus (tai kaupunkisopimus?), jonka sisällä eri elementtejä (kasvun lisäksi mahdollisesti MAL(PE)- ja/tai sosiaalisen eheyden teemoja?)

MAL-sopimukset

- Perinteitä: pääkaupunkiseudun PLJ
- Viime hallituskaudella paras-hankkeen myötä sopimusneuvottelut myös Tampereen, Turun ja Oulun seutujen kanssa.
(Sopimusmenettelyistä tarkemmin: paras –selonteon kaupunkiseutulinjausten toimeenpanotyöryhmän raportti 2010)
- 2011-2015 Matti Vatiin vetämä työryhmä, mukana YM, LVM, VM, TEM ja LiVi (neuvotteluissa mukana valtion puolelta myös ARA ja paikallinen ELY).
- Sopimus Tampereen seudun kanssa on tehty 2011-2012, uuden sopimuksen valmistelu on käynnistymässä. Helsingin ja Turun sopimukset tehtäneen keväällä 2012, Oulun?
- Kytkeä valtion politiikkapapereihin: liikennepoliittinen selonteko ja asuntopoliittinen toimenpideohjelma (kevät 2012)
- Sopijaosapuolet: YM, LVM, LiVi, ARA ja ELY sekä seudun kunnat.

Kasvusopimukset

- Pilotti: metropolialueen kilpailukykyäiesopimus 2010-2011.
- Sopimusosapuolia:
 - Valtio: TEM ja OKM, paikallinen ELY mukana neuvotteluissa (Tekes mukana innovaatiokeskittymäneuvotteluissa)
 - Jos MAL mukana: LVM ja YM, jos sosiaalinen eheys: STM
 - Keskuskaupunkijohtoisesti määritellään; mukana seudun muita kuntia, elinkeinokehitysyritys, tarvittaessa maakunnan liitto
 - Yliopistot ja ammattikorkeakoulut
- Tavoitteena strategisten painopistevalintojen ja teemojen määrittely, ei hankesilppua (mahdoton hallita kansallisesti)
- Lähtökohtana seudun oma strategiatyö
- Osapuolet sitoutuvat valittujen teemojen edistämiseen pitkäjänteisesti
- Osana kasvusopimusta innovaatiokeskittymien edistäminen (erillinen kilpailu- ja neuvottelumenettely v. 2013 – ei automaatio)

Sosiaalinen eheys

- Pilottia ei ole vielä: metropolialueella vireillä (valtion puolella omistajuudesta keskustellaan ministeriöiden välillä)
- Teemaan liittyy mm. hallitusohjelman mukaisesti kaupunkiköyhyyden ja segregaaation ehkäisy, koulujen eriytymiskehitykseen puuttuminen, positiivisten erityistoimien kehittäminen, nuorten yhteiskuntatakuu, maahanmuuttajien kotouttaminen, uusi lähiöohjelma sekä pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen
- Tärkeää selvittää, millä tavalla ongelma-alueisiin kohdistuvien toimien vaikuttavuutta voidaan kehittää syventämällä aiesopimuksia
- Metropolialueen ulkopuolella joko erillisenä tai mahdollisesti osana MAL- tai kasvusopimusta?
- Huolehdittava siitä, että sopimuskokonaisuus on tasapainoinen – ei vain ”rusinoita pullasta”.

Selvitettävää

- Valtion puolella: neuvotteluprosessin resurssitarve. Sopimusten kepit ja porkkanat (rahaa, lainsäädäntöä?)
- Kytkeä aluekehittämisen järjestelmään; mahdollinen selkeyttämisen tarve (sopimusmenettely on sinänsä alueiden kehittämislain mukainen, ks. 28 § Yhteistyösopimus)
- Valtion keskushallinnon ja aluehallinnon työnjako
- Työnjako innovaatiokeskittymäpolitiikan kanssa
- Kytkeä tulevan EU-ohjelmakauden valmisteluun? (Esim. 5 %:n kaupunkiulottuvuus)
- Kytkeä kuntauudistuksen edistämiseen?
- Sopimusten voimassaolo ja joustavuus

Aikataulu

- Yleiset periaatteet ja toimintatavat määritellään kaupunkipolitiikan toimenpideohjelmassa (kevät 2012, yhteistyöryhmän kokous 24.4 Kotkassa)
- MAL:
 - 2012 kevät Helsinki ja Turku
 - 2012 syksy Oulu ja Tampere?
- Kasvu:
 - Kaupunkien oma strategiatyö ja sen pohjalta ehdotukset valtiolle (v. 2012)
 - Neuvottelut v. 2012 lopussa – v. 2013 alussa
 - Sopimukset v. 2013
- Sosiaalinen eheys?
- MAL-sopimuksista opittua: Sopimukseen johtava prosessi on olennainen – vuorovaikutus kaupunkiseudun sisällä sekä valtion ja seudun kesken

